

Ter plaatse:

In deze serie belichten we de monitoring van vogels in verschillende Nederlandse gebieden. Op welke manier worden de vogelgegevens gebruikt door beheerders? Hoe worden tellers daarbij betrokken?

Rust vind je hier in de afgesloten gebieden

Op een zonnige juli-ochtend stuurt Thomas van der Es het dienstvaartuig Crex de Sliedrechtse Biesbosch in. De naam van de schuit verwijst naar de tijd waarin Kwartelkoningen hier nog met tientallen in de hooilanden voorkwamen. Voor de boswachter ecologie is het varen een routineklus. Hij heeft het voorrecht veel vogeltellingen te doen en heeft nauw contact met de vrijwilligers die daarbij helpen.

Vanaf de werksteiger aan het Wantij, een riviertje vanuit de stad Dordrecht, gaat de boot oostwaarts, de Biesbosch in. Een paar ranke roeiboten passeren met hoge snelheid, maar verder is het nog rustig op het water. Hij koerst richting voormalig landbouwgebied dat nu zo'n vijftien jaar onder water staat, om daar een watervogeltelling te doen.

Tijdens het varen vertelt hij dat hij een deel van zijn werktijd aan vogeltellingen besteedt. 'Ik denk dat het goed is dat ik mee-

draai in het monitoringswerk, samen met het netwerk van vrijwilligers. Als boswachter ecologie hoort dat er gewoon bij. Zo kan ik vers uit het veld informatie delen met collega's die het beheerwerk doen. Weet ik waar een nest zit, dan kan ik voorkomen dat er onbedoeld dingen misgaan en snel reageren op soorten die zich vestigen.'

Afgesloten wandelpad

Bij die zich spontaan vestigende soorten horen ook de Visarenden die sinds 2016 in de Biesbosch broeden. We varen langs

één van de drie succesvolle nesten die het gebied telt. Als we afmeren bij de aanlegsteiger is de doorgang naar het wandelpad afgesloten: het nest heeft rust nodig. Op een forse hoop takken op de stomp van een dode populier zijn twee jongen zichtbaar. Van der Es wijst een oudervogel aan die op één van zijn vaste stekken zit. Verderop blokkeren gele balken een kanokreek die dicht langs het nest stroomt. Geen halve maatregelen.

Dat brengt de boswachter op de belangrijkste reden om te willen weten waar de

Balken blokkeren de kanokreek in de buurt van een visarendnest.

✂ Foto: Albert de Jong

De Biesbosch

Waar: tussen Dordrecht, Werkendam en Drimmelen

Omvang: ruim 10.000 hectare (inclusief Noordwaard bij Werkendam)

Beheerder: Staatsbosbeheer

Belangrijke soorten (Natura 2000):

Als broedvogels: Aalscholver, Blauwborst, Bruine Kiekendief, IJsvogel, Porseleinhoen, Roerdomp, Rietzanger, Snor

Als niet-broedvogels: Aalscholver, Bergeend, Brandgans, Fuut, Grauwe Gans, Grote Zaagbek, Grote Zilverreiger, Grutto, Kleine Zwaan, Kolgans, Krakeend, Kuifeend, Lepelaar, Meerkoet, Nonnetje, Pijlstaart, Slobeend, Smient, Tafeleend, Wilde Eend, Wintertaling, Visarend, Zeearend

vogels in het gebied verblijven. 'Rust voor vogels is een thema dat al decennia speelt in de Biesbosch. We schurken nu eenmaal tegen de dichtbevolkte Randstad aan, waar heel veel mensen wonen die naar buiten willen.' Recreatie heeft een spanningsveld met de natuurwaarden en dus is het gebied verdeeld in zones. Hij vervolgt: 'Er zijn plekken waar je niet mag komen of waar de regels per tijd van het jaar verschillen. Zo komen we straks in een deel waar je alleen met een vergunning mag komen. Daar liggen in het winterhalfjaar duizenden eenden te slapen. 's Winters mag er niemand komen. In het voorjaar komen vergunninghouders er alleen overdag en in de nazomer mogen ze er met bootjes overnachten.'

Zonering

Die zogenaamde zonering van het gebied ziet Van der Es terug in de tellingen. Watervogels zoeken in de zomer massaal de voor het publiek afgesloten, ondiepe waterplassen op. Ook in de aangrenzende Noordwaard, binnenkort in beheer van Staatsbosbeheer, gaat het om duizenden vogels. Die worden het hele jaar door een groepje vrijwilligers geteld. Op de drukbevangen kreken zijn veel minder vogels te zien. 'De grote aantallen ruiende eenden, maar ook steltlopers en Lepelaars vormen daar een groot contrast met de vaarkreken. Zoek maar eens een Kuifeend op een zomerse kreek. Je vindt hem niet.' In de winter is rust ook niet zeker. 'Ik zie steeds vaker sportvisers op stukken waar de grootste groepen Brilduikers en Nonnetjes zitten. Ze worden al op 500 meter verstoord en wijken uit naar minder goede plekken.' De boswachter legt deze weken samen met stagiair Bente Bonekamp, die ook meevaart, de tellingen naast gegevens over recreatie. Er is een nieuw zoneringsplan in de maak. 'Rust in het broedseizoen, de winter en op slaapplekken is daarin erg belangrijk. Daar zijn de vogelgegevens leidend bij.'

Uur varen

Aangekomen bij polder Kort en Lang Ambacht wordt ondergetekende aan het werk gezet. Handteller en telescoop mee en tellen maar. Het getij zorgt voor hoog water en er blijken vooral eenden en ruiende ganzen te zitten. 'Er is heel veel uitwisseling tussen de ondiepe gebieden. De steltlopers zullen wel aan de overkant van de rivier zitten', vermoedt Van der Es.

➤ Om te voorkomen dat Grauwe Ganzen al het nieuwe riet opvreten, wordt er gefaseerd gemaaid. Foto: Hans Gebuis

Vanwege de rivieren rond en door het gebied zijn delen van de Biesbosch wat lastiger te bereiken. Toch zijn er verschillende groepjes vogelaars actief die via de vogelwerkgroep Biesbosch meehelpen aan tellingen van broedvogels, watervogels en slaapplekken. Als boswachter heeft Van der Es daar regelmatig contact mee. 'We hebben best wel wat polders die opnieuw onder water zijn gezet en waar veel moerasvogels zitten. Roerdompen, Snorren en Rietzangers profiteren van de nieuwe rietontwikkeling. Die tellen we voor een deel met vrijwilligers. Al is de spoeling wel wat dun. Je zou denken dat er tientallen vogelaars in de omgeving zijn die graag willen helpen, maar dat valt nog tegen. Rietvogels tellen is niet makkelijk en logistiek ook een uitdaging. Naar

de Langeplaat moet je bijvoorbeeld eerst een uur varen. Door mensen mee te nemen hoop ik dat we de komende jaren toch wat aanwas onder de BMP-tellers krijgen. Als vrijwilliger moet je zien waarvoor je het doet en dan is het goed om de resultaten tijdens een vogelwerkgroepavond te bespreken.'

Raadsels

Waar in het grootste deel van de Biesbosch het beleid van niet ingrijpen geldt, volgt Van der Es nauwlettend hoe de heringerichte rietpolders zich ontwikkelen. Nietsdoen is op deze plekken geen optie, want dan zou alles weer snel in ruijgte en wilgenbos veranderen. 'We maaien de polders in fasen, alleen de plekken waarvan we denken dat er goed nieuw riet kan komen. Maar in kleine stukjes, want anders staan er al snel weer Grauwe Ganzen in. Vervolgens kijken we met tellingen of moerasvogels zich inderdaad in dat nieuwe riet vestigen.' Al blijven er altijd raadsels. Bijvoorbeeld de Blauwborst, die duidelijk op zijn retour is. 'In een parkje aan de rand van Dordrecht zitten er meer dan in de Ruwen Hennip, een rietveld middenin de Biesbosch. Op het oog ziet dat er nog zo geschikt uit. Daar wil ik dan wel eens van weten waarom dat zo is.'

De telling is gedaan en de terugtocht wordt ingezet. Een journalist belt om te vragen of het hoge water uit Limburg al in de Biesbosch is aangekomen. Een pachter moet weten dat zijn koe buiten het hek loopt. Zo keert de waan van de dag weer terug, zelfs in dit grote natuurgebied. Wie rust wil, moet er vroeg bij zijn, bijvoorbeeld voor een vogeltelling.

Op pad met:

Thomas van der Es, sinds 2019 boswachter ecologie, daarvoor boswachter publiek
Geboren: 1987

Online te volgen: op Twitter via @ThomasvanderEs en op Instagram via @boswachterthomas
Mooiste plek in het gebied: het uitzichtpunt Ooijevaar in de voormalige landbouwpolder Hardenhoek

— Albert de Jong